

Mette Bocks tale ved åbningen af Rigsarkivets digitale arkiver

Taler

Mette Bock
Kulturminister

Dato

2. marts 2017

Sted

Rigsarkivet

Omstændigheder

Åbning af Rigsarkivets digitale arkiv angående Dansk Vestindien

Kære alle sammen

Det har været en stor fornøjelse at høre om baggrunden for, at vi i dag kan åbne for Rigsarkivets digitale arkiv vedrørende Vestindien.

I en tid med mange forfaldshistorier er det både inspirerende og rørende at erfare, at det er et enestående samarbejde mellem Rigsarkivet som offentlig institution, privat funding fra AP Møller, dygtige forskere og civilsamfundet i form af en række frivillige, der tilsammen har fået dette til at lykkes.

I virkeligheden er digitaliseringen udtryk for en enorm demokratisering af adgang til vores historie og kulturarv. Langt flere får adgang – og lettere adgang. Det er der grund til at prise og at være dybt taknemmelig for.

I dag er det ret nøje 99 år og 11 måneder siden, Dannebrog for sidste gang blev strøget i Charlotte Amalie på Skt. Thomas – og Stars and Stripes blev hejst i stedet.

Det var et tungt kapitel i danmarkshistorien, der blev lukket den 31. marts 1917. Og det blev lukket på en måde, så vi ind imellem helt glemmer det.

Men Rigsarkivet er heldigvis sat i verden for at være vores nationale hukommelse – og derfor har vi en chance for at blive klogere på historien. Fem millioner arkivfiler om kolonitiden på Øerne er nu digitalt tilgængelige.

Et uhyre fornemt sæt arkivalier som med enestående kompletthed fortæller om kolonitiden på de danske Jomfruøer. Af samme grund er de danske handelskompagniers arkivalier optaget på Memory of the World Register.

Den historie, som de fornemme arkivalier fortæller, er desværre mindre fornem. I alt ca. 100.000 mennesker blev solgt som slaver fra Vestafrika til Øerne.

Det var en handel, som mange danskere også berigede sig ved, og mange smukke palæer i København er bygget for penge tjent på Øerne.

Det er, som statsministeren nævnte i sin nytårstale, en skamfuld historie.

Man kan så stille sig spørgsmålet: Skal man skamme sig over historien? Er ”skam” en relevant måde at forholde sig til gerninger, som borgere i en ganske anderledes dansk stat begik for mere end 150 år siden?

Men vi taler omvendt tit om, at vi er stolte af vores historie. Vi er stolte af H.C. Andersen, af Søren Kierkegaard og af Grundvig. Alle tre var i fuldt vigør, mens slaveriet var lovligt i det danske kongerige.

Jeg vil sige det sådan, at stolthed eller skam over historien selvfølgelig ikke skal være af samme art som stolthed og skam over egne gerninger.

Men vi identificerer os nu engang med historien; vi henter målestokke fra historien, og vi finder tro på, hvad vi kan udrette i historien. Derfor skal vi også have et ærligt blik på historien.

Hvis vi føler glæde ved, at H.C. Andersen er en del af vores historie, så bør vi vel egentlig også være kede af, at kolonitiden er en del af den historie. Ellers tager vi ikke for alvor vores historie på os – så praler vi bare med den.

Jeg tror på, at en historisk bevidsthed er en forudsætning for frie borgere – forstået som myndige borgere, der tager ansvar for sig selv og andre.

Vi kan kun for alvor forstå vores egne handlinger, hvis vi forstår, at vi handler på forudsætninger skabt af historien med konsekvenser, der rækker ud i fremtiden.

Uden den forståelse kan vi i sidste ende hverken meningsfuldt tage beslutninger eller tage ansvar.

For at forstå mennesket i historien er vi også nødt til at have et åbent blik på historien.

Når vi betragter fortidens mennesker og deres handlinger, skal vi hverken frikende eller dømme dem på forhånd. Vi skal se dem i deres historiske kontekst, men ikke alene som deres historiske kontekst.

For så forstår vi dem slet ikke som mennesker. Og så holder vi også selv op med at være mennesker i vores eget historiske blik.

Man kan frikende kolonisternes handlinger på Øerne som alene et produkt af tidens økonomiske og ideologiske realiteter.

Men det var jo ikke sådan, at alle lukkede øjnene for slaveriet.

Og de mennesker, der var gjort til slaver på Øerne, gjorde ved jævnlige oprør tydeligt opmærksomme på, hvad de mente om sagen.

Man kan også dømme alle fortidens mennesker med nutidens alen og forkaste dem alle, fordi de ikke lever op til vores idealer.

På den måde bliver f.eks. den amerikanske forfatnings fædre til små mennesker,

fordi de ikke var endnu mere forud for deres tid, end de var, og accepterede slaveri og alskens begrænsninger i stemmeretten.

På den måde glemmer man, hvor stort et spring den amerikanske forfatning udgjorde i forhold til det samfund, som mange af dem var vokset op i – f.eks. Alexander Hamilton, der til dels voksede op på Skt. Croix.

Begge måder at se historien på reducerer mennesket til ufrihed. Svaret er at fastholde nuancerne og menneskene i historien.

Derfor er den samling af arkivalier, der nu kommer på nettet, så uundværlig.

Fem millioner arkivfiler lader sig ikke reducere til enkeltoverskrifter. Her møder man den enkelte handel, den enkelte plantageejer, den enkelte straffesag.

Man ser, hvordan kolonitiden i virkeligheden var hundredetusindvis af mennesker fordelt over generationer, der traf deres valg.

De gjorde oprør. De forsøgte at overleve. De fulgte deres samvittighed. De gjorde samvittighedsfuldt deres pligt. De gjorde bevidstløst deres pligt. Og så videre.

Alle var levende mennesker, og hvert eneste vidnesbyrd, hvert eneste af de fem millioner arkivalier, er et værn mod, at vi i vores nutid glemmer det faktum.

Når jeg nu åbner for samlingen, er det derfor med en stor tak. En stor tak til alle de medarbejdere på Rigsarkivet, der har gjort en kæmpe indsats. En stor tak til A.P. Møller Fonden for at gøre projektet muligt.

Og en stor tak til alle dem, der fremadrettet vil bruge samlingen til at gøre os klogere på historien. Og dermed gøre os klogere på den menneskelighed, som vi aldrig må glemme, at vi har til fælles.

Tak for ordet!

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Liberal Alliance, Åbningstale

Relateret

Lars Løkke Rasmussens nytårstale
1. januar 2017

Lars Løkke Rasmussens tale i anledning af 100-årsdagen for salget af Dansk Vestindien til USA
31. marts 2017

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/aabningen-af-rigsarkivets-digitale-arkiver-vedroerende-dansk-vestindien>